

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Barbara Skoczowska

w sprawie **B. S.**

skazanej za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 20 października 2025 r.

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji Prokuratora Generalnego skierowanej na korzyść oskarżonej od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach z dnia 30 kwietnia 2025 r., sygn. akt II Ka 143/25, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Łukowie z dnia 10 grudnia 2024 r., sygn. akt II K 147/22,

1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego w Łukowie i na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. umarza postępowanie karne prowadzone wobec B. S.;

2. kosztami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.

Tomasz Artymiuk Marek Pietruszyński Barbara Skoczowska

UZASADNIENIE

Prokurator Prokuratury Rejonowej w Łukowie wniósł do Sądu Rejonowego w Łukowie akt oskarżenia przeciwko B. S. o czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 297 § 1 k.k.

Na rozprawę przez Sądem Rejonowym w Łukowie w dniu 27 października 2022 r. oskarżona nie stawiała się, choć była prawidłowo zawiadomiona o jej terminie. W jej imieniu stawił się obrońca, wnosząc o odroczenie rozprawy z uwagi na chorobę oskarżonej i jej pisemny wniosek.

Na kolejną rozprawę w dniu 24 stycznia 2024 r. oskarżona również nie stawiała się, będąc prawidłowo zawiadomiona o tym terminie. Obecny na rozprawie jej obrońca wniósł o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii psychiatrycznej w zakresie stanu zdrowia psychicznego oskarżonej.

Na kolejną rozprawę w dniu 12 października 2023 r. oskarżona nie stawiała - zawiadomiona prawidłowo, w jej imieniu stawił się obrońca, który wniósł o odroczenie rozprawy z uwagi na chorobę oskarżonej i jej pisemny wniosek.

Na kolejną rozprawę w dniu 8 października 2024 r. oskarżona ponownie się nie stawiała, prawidłowo zawiadomiona o tym terminie, w jej imieniu stawił się obrońca. Sąd postanowił prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonej, która powiadomiona prawidłowo o terminie rozprawy nie stawiała się na nią bez usprawiedliwienia. Po przeprowadzonym postępowaniu dowodowym rozprawa została odroczone do 10 grudnia 2024 r., na który to termin oskarżona, prawidłowo o nim powiadomiona również się nie stawiała. W tej sytuacji Sąd postanowił prowadzić rozprawę pod jej nieobecność i w tym dniu wydał wyrok o sygn. II k 147/22, mocą którego uznał oskarżoną za winną popełnienia czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. i skazał ją na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Od tego wyroku obrońca oskarżonej wniósł apelację.

Na rozprawę apelacyjną nie stawiała się oskarżona, zawiadomiona o terminie tej rozprawy prawidłowo. W jej imieniu stawił się obrońca. W dniu 30 kwietnia 2025 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach wydał wyrok o sygn. II Ka 143/25, mocą którego utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

W toku postępowania wykonawczego, Sąd Rejonowy w Łukowie w dniu 3 czerwca 2025 r. uzyskał zaświadczenie z systemu PESEL-SAD, z którego wynikało, że w dniu 10 listopada 2024 r. stwierdzono zgon oskarżonej B. S.

Kasację od wyroku sądu odwoławczego wniósł Prokurator Generalny i zarzucił w niej rażące naruszenie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. polegające na wydaniu przez sąd odwoławczy w dniu 30 kwietnia 2025 r. wyroku utrzymującego w mocy wyrok sądu Rejonowego w Łukowie z dnia 10 grudnia 2024 r., podczas gdy zarówno w dacie wydania wyroku pierwszoinstancyjnego jak też wyroku drugoinstancyjnego, istniała okoliczność wyłączająca postępowanie w postaci śmierci oskarżonej, do której doszło w dniu 10 listopada 2024 r., stanowiąca bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia wskazaną w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. i wniósł o uchylenie wyroków obu sądów i umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w stopniu oczywistym, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Z przedstawionej powyżej chronologii zdarzeń procesowych jasno wynika, że już w dacie wyrokowania przez sąd pierwszej instancji w dniu 10 grudnia 2024 r. istniała negatywna przesłanka procesowa, uniemożliwiająca prowadzenie postępowania wobec oskarżonej, skutkująca - po myśli art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.- koniecznością umorzenia tego postępowania.

Skutku tego nie może zniwelować okoliczność, że wiadomość o zgonie oskarżonej Sąd powziął dopiero po wydaniu obu wyroków zapadłych w jej sprawie.

We wskazanym przepisie procedury karnej ujęta została negatywna przesłanka procesowa o charakterze bezwzględnym, która musi być uwzględniona na każdym etapie postępowania karnego.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 15 kwietnia 2008 r., II KK 48/08 - śmierć oskarżonego stoi na przeszkodzie prowadzeniu postępowania karnego (art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.). Kontynuowanie procesu i wydanie wyroku stanowi uchybienie wskazane w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. Fakt, że Sąd właściwy nie wiedział o tej przeszkodzie procesowej nie mógł uchronić kwestionowanego orzeczenia przed wyeliminowaniem go z obrotu prawnego.

Zatem zaistnienie tej negatywnej przesłanki procesowej wymusza niewszczywanie procesu wobec sprawcy, który zmarł bądź też umorzenie toczącego się postępowania wobec takiej osoby. Proces umarza się w każdym stadium, w którym ta przesłanka zaistniała, także po wydaniu wyroku, ale przed jego uprawomocnieniem się.

Wobec tego, że w tej sprawie negatywna przesłanka procesowa wskazana w art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. zaistniała jeszcze przed wydaniem wyroku przez sąd pierwszej instancji, a zatem zarówno orzeczenie tego sądu, jak też wyrok sądu odwoławczego obarczone są uchybieniami wskazanymi w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., skutkującymi koniecznością ich uchylenia i umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.

Z tych względów orzeczono jak w wyroku.

[J.J.]

[r.g.]

Tomasz Artymiuk Marek Pietruszyński Barbara Skoczowska